

ДЖОН ЧИЙВЪР ЧЕТВЪРТА ТРЕВОГА

Превод от английски: Николай Попов, 1981

chitanka.info

Припичам се на слънце и пия джин. Часът е седем сутринта. Неделя. Мисис Ъксбридж е отишла някъде с децата. Тя е домашната ни прислужница. Готви и се грижи за Питър и Луиз.

Есен е. Листата са пожълтели. Утринта е безветрена, но листата се ронят със стотици. Мисля, че за да усетиш нещо — листо или стръкче трева, — трябва да познаваш силата на любовта. Мисис Ъксбридж е на шейсет и три години, жена ми я няма, а на мисис Смитсониан (която живее на другия край на града) тези дни ѝ липсва настроение, така че сякаш са ми отнели някаква част от утрото и отнетото време има праг или по-точно няколко прага, които не мога да прекрача. Три-четири футболни подавания биха могли да ми помогнат, но Питър е още много малък, а единственият ми съсед, който играе футбол, отива на черква.

Жена ми Бърта се очаква в понеделник. Тя идва от града в понеделник и се връща обратно във вторник. Бърта е красива млада жена с разкошна фигура. Мисля, че очите ѝ са прекалено близо едно до друго и понякога е свадлива. Когато децата бяха съвсем малки, тя ги възпитаваше по свой заядлив начин. „Ако не изядете хубавата закуска, приготвена от мама, преди да преброя до три — казваше тя, — ще ви пратя да си легнете. Едно, две, три...“ Чувах същото и на вечеря: „Ако не си изядете хубавата вечеря, сготвена от мама, преди да преброя до три, ще ви пратя в леглото гладни. Едно, две, три...“ И пак: „Ако не съберете играчките си, преди мама да преброи до три, мама всичките ще ги изхвърли. Едно, две, три...“ Същото се повтаряше и в банята, и в леглото. „Едно, две, три“ беше тяхната приспивна песен. Понякога си мислех, че се е научила да брои още като дете и когато някой ден настъпеше краят ѝ, сигурно щеше да брои и на ангела на смъртта. С ваше разрешение ще си наляя още една чаша джин.

Когато децата пораснаха и тръгнаха на училище, Бърта получи работа като преподавател по обществознание в шести клас. Това я ангажираше, правеше я щастлива и тя казваше, че винаги е искала да бъде учителка. Спечели си репутация на строга. Носеше тъмни дрехи, прическата ѝ беше скромна и очакваше от учениците си разкаяние и послушание. За да разнообрази живота си, постъпи в любителска театрална труппа. Играеше прислужницата в „Улица Ангелска“ и бабата в друга постановка. Всичките ѝ приятели от театъра бяха приятни хора и аз с радост я водех на техните забави. Необходимо е да знаете, че

Бърта не пие. Приема понякога от учтивост едно дубоне, но пиенето не ѝ доставя удоволствие.

Чрез театралните си колеги Бърта научи, че набират участници за пиесата „Озаманидес II“, в която всички актьори трябвало да играят голи. Тя ми разказа за това и за случилото се по-късно. Учителският договор ѝ разрешаваше десет дни отпуска по болест и един ден тя се престорила на болна и заминала за Ню Йорк. Пробите за „Озаманидес“ ставали в канцеларията на продуцента, в центъра на града. Там тя заварила вече опашка от стотина мъже и жени, които чакали да бъдат изпробвани. Бърта измъкнала от джоба си една неплатена сметка, размахала я над главата си като писмо и си пробила път напред с думите: „Извинете, моля, извинете... Имам уредена среща...“ Никой не протестираше и тя скоро се оказала в челото на опашката, където една секретарка ѝ записала името, номера на обществената ѝ застраховка и т.н. Казали ѝ да мине зад един параван и да се съблече. После я въвели в стая, където седели четирима мъже. Като се имат пред вид обстоятелствата, пробата била много щателна. Обяснили ѝ, че ще бъде гола по време на цялото представление; че ще трябва два пъти да симулира съвокупление и да участва в любовна сцена, включваща и публиката.

Спомням си как ми разказа всичко това. Бяхме във всекидневната. Децата спяха. Тя преливаше от щастие. Не можеше да има никакво съмнение в това. „Стоях там съвсем гола — каза тя — и никак не се стеснявах. — Безпокоях се само да не би краката ми да са мръсни. Обстановката беше старомодна, висяха театрални програми, поставени в рамки, и голяма снимка на Етел Баримор. Стоях гола пред тия непознати и за първи път в живота си усетих, че съм намерила себе си. Открих себе си в голотата. Да си гола и да не се срамуваш пред тия чужди хора, е едно от най-вълнуващите преживявания, които съм имала...“

Не знаех какво да правя. И сега, в тази неделна утрин, все още не знам как е трябвало да постъпя. Мисля, че трябваше да я ударя. Казах ѝ, че не бива да участва. Отвърна, че не съм в състояние да я спра. Споменах за децата, но тя заяви, че това преживяване щяло да я направи по-добра майка. „Когато свалих дрехите си — каза тя, — почувствах, че съм се отгървала от всичко низко и дребнаво.“ Подхвърлих, че няма да я приемат заради белега и от апандисита. След

няколко минути телефонът позвъни. Беше продуцентът. Предлагаше ѝ ролята. „Ах, колко съм щастлива! — възкликна тя. — Ах, колко чуден, богат и необикновен може да стане животът, когато спреш да играеш ролите, писани за тебе от родителите и приятелите ти! Чувствам се като изследователка.“

Доколко бе уместно онова, което направих тогава или по-точно не направих, все още не знам. Бърта прекъсна учителския си договор, записа се в профсъюза за актьорите и започна репетиции. След премиерата на „Озаманидес“ тя нае мисис Ъксбридж и си взе апартамент в един хотел, близо до театъра. Аз поисках развод. Отговори ми, че не вижда причина за развод. Изневярата и жестокостта са добри поводи за завеждане на дело, но какво може да направи човек, чиято жена иска да се явява гола на сцената? В помладите си години познавах жени от бурлеската, някои от тях омъжени и с деца. Все пак те вършеха онова, което Бърта се готвеше да прави, само в полунощното съботно шоу и доколкото си спомням, мъжете им бяха третостепенни комици, а децата им изглеждаха винаги гладни.

Ден или два по-късно отидох при адвокат по бракоразводните дела. Каза, че единственият ми шанс е развод по взаимно съгласие. В щата Ню Йорк липсвали прецеденти за симулирано публично полово сношение като основание за развод и нито един адвокат не би се заел с подобно бракоразводно дело. Повечето ми приятели се отнасяха тактично към новия живот на Бърта. Предполагам, че са ходили да я гледат, но аз отлагах месец и повече. Билетите струваха скъпо и трудно се намираха. Вечерта, когато отидох в театъра или това, което някога е било театър, валеше сняг. Авансцената бе махната, а декорът се състоеше от куп износени автомобилни гуми. Единствените познати неща бяха столовете в салона и страничните пътеки. Театралната публика винаги ме е смущавала. Струва ми се, че това е така, защото човек попада сред непонятно разнообразие от типове, нахлули в един почти домашен и страшно претрупан интериор. Тази вечер ги имаше всякакви. Когато влязох, гърмеше рок. Оня старомоден, проглушаващ ушите рок, който някога се свиреше на места като заведението на Артър. В осем и трийсет светлините угаснаха и актьорите — четиринайсет на брой — се появиха от страничните пътеки. И, разбира

се, всички до един бяха без нищо по себе си, като изключим Озаманидес — той носеше корона.

Не бих могъл да опиша представлението. Озаманидес имаше двама сина и мисля, че накрая ги уби, но не съм сигурен. Сексът бе всеобщ. Мъже и жени се прегръщаха, а Озаманидес прегръщаше едновременно няколко мъже. В един момент някакъв непознат, заемащ седалката отлясно, сложи ръка на коляното ми. Не исках да го укорявам за състоянието му, но не исках и да го окуражавам. Отместих ръката му и изпитах дълбока носталгия по невинните кинотеатри на моята младост. В малкото градче, където израснах, имаше такова кино — „Алхамбра“. Любимият ми филм беше „Четвъртата тревога“. Гледах го за първи път един вторник след училище и останах и за вечерната прожекция. Родителите ми се разтревожили и когато се прибрах за вечеря, здравата ми се накараха. В сряда избягах от училище, успях да гледам филма два пъти и да се върна навреме за вечеря. В четвъртък отидох на училище, но веднага след часовете изтичах в киното, за да видя част от вечерната прожекция. Родителите ми, изглежда, са се обадили в полицията, защото един полицаи се появи в салона и ме накара да се прибера у дома. В петък ми забраниха да ходя на кино. Но в събота прекарах целия ден там. В неделя свършваха прожекциите на филма. „Четвъртата тревога“ разказваше за подмяната на конната пожарна команда с моторизирана. Участваха четири пожарни команди. В три от тях вече се използваха автомобили и нещастните коне бяха продадени на касапите. Оставаше само една конна пожарна команда, но и нейните дни бяха преброени. И хората, и конете бяха тъжни. Тогава внезапно избухваше голям пожар. Виждаше се как първата, втората и третата пожарна команда се понасят към мястото на произшествието. При конната пожарна нещата бяха мрачни. В този миг прозвучаваше четвъртата тревога — тяхното повикване. И пожарникарите започваха мълниеносно да действат, впрягаха конете и в галоп пресичаха града. Накрая именно те потушаваха пожара, спасяваха града и получаваха амнистия от кмета. Сега на сцената Озаманидес пишеше нещо мръсно върху задника на жена ми.

Нима голотата — нейният гъдел — бе унищожила чувството ѝ за носталгия? Носталгията — нищо, че очите и бяха доближени едно до друго — беше едно от главните ѝ очарования. Тя имаше дар изцяло да пренася спомена за едно изживяване в друго време. Нима сега,

обладана публично от един непознат, си спомняше за местата, където се бяхме любили, за взетите под наем къщи близо до морето, където сред ромона на летния дъжд се дочуваха известните от памтивека обещания за любов, спокойствие и красота? Дали да стана прав и да я приканя да се върне, да се върне, да се върне в името на любовта, доброто настроение и ведростта? Мислех си колко красиво бе завръщането ни у дома в снежна зима, след като сме били на гости. Снежинките връхлитаха върху фаровете и имахме чувството, че се носим със сто мили в час. Хубаво беше да се прибираш в къщи в снега, след като си бил с приятели. После актьорите се строиха в една редица и ни приканиха, всъщност ни заповядаха, да се съблечем и да се смесим с тях.

Това, изглежда, бе мой дълг. Как иначе можех да проумея Бърта? Аз винаги много бързо съм се измъквал от дрехите си. Така и направих. Все пак имах един проблем. Какво да правя с портфейла, джобния си часовник и ключовете от колата? Опасно беше да ги оставя в дрехите. И тръгнах гол, надолу по пътеката, но стиснал в дясната ръка своите ценности. Щом стигнах мястото на действието, един гол младеж ме спря и извика, по-точно изпя:

— Сложи на пода вещите. Вещите са нечисти.

— Но това са портфейлът ми, часовникът и ключовете от колата.

— Сложи на пода вещите — изпя той.

— Но аз трябва да си отида с колата от гарата до къщи. Имам шейсет-седемдесет долара в банкноти — казах аз.

— Сложи на пода вещите.

— Не мога, наистина не мога. Трябва да ям, да пия и да се прибера в къщи.

Тогава един по един всички, включително и Бърта, подеха заклинанието. Целият състав започна да пее:

— Сложи на пода вещите, сложи на пода вещите.

За мен чувството, че съм нежелан, е било винаги остро болезнено. Предполагам, че някой диагностик би могъл да даде обяснение. Усещането се повтаря като ехо и винаги се улавя за последната брънка на веригата, съставена от подобни изпитания. Гласовете на актьорите бяха високи и подигравателни, а аз стоях като гол глупак някъде посред града, нежелан, и си спомнях за пропуснатите футболни пасове, за загубени битки, за презрението на

непознати хора, за смеха, който долита иззад затворени врати. Държах вещите в дясната си ръка и в тях буквално се съдържаше моята самоличност. Нито един от предметите не беше незаменим, но хвърлах ли ги, щях да застраша своята същност, сянката си, която виждах върху пода, името си.

Върнах се на мястото си и се облякох. При такава теснотия това се оказа трудно. Актьорите продължаваха да крещят. Вървах нагоре и стръмната пътека на порутения театър силно навяваше спомени от миналото. Преди години бях вървял по същата пътека към изхода след „Крал Лир“ и „Вишнева градина“, без тя да ми изглежда така стръмна. Излязох въвн.

Снегът продължаваше да вали. Приличаше на виелица. Пред театъра едно такси бе затънало и аз си спомних, че имам гуми за сняг. Това ми даде чувство за сигурност и добре свършена работа — нещо, което щеше да взмути Озаманидес и неговата гола свита. Не бях извадил на показ душевните си колебания, само проявих оная част от себе си, която се отличаваше с удивителна практичност и твърдост. Вятърът хвърляше сняг в лицето ми, а аз пеех, подрънквах ключовете от колата и неусетно стигнах до влака.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.